

Kirkeministeriet

STYRELSEN FOR
PATIENTSIKKERHED

Offentliggjort den 17. maj 2020

Senest revideret den 20. august 2020

Retningslinjer for en ansvarlig genåbning af folkekirken og andre trossamfund

COVID-19 har alvorlige konsekvenser for danskernes liv og hverdag. Der er taget mange og vidtgående initiativer for at afbøde konsekvenserne af udbruddet, herunder har folkekirken og andre trossamfund holdt deres lokaler lukkede for offentligheden.

De mange initiativer til begrænsning af smittespredning har indtil videre haft den ønskede effekt. Det er derfor muligt at udvide den gradvise genåbning af Danmark med en ansvarlig genåbning af folkekirken og andre trossamfund.

Forudsætningen for genåbningen af Danmark er, at danskerne fortsat efterlever sundhedsmyndighedernes anbefalinger for at undgå smittespredning. Her har folkekirken og andre trossamfund et stort ansvar for at sikre, at smittespredningen minimeres, og at behovet for god afstand mellem mennesker og fortsat skærpet fokus på hygiejne respekteres. Folkekirken og andre trossamfund bør i den forbindelse være særligt opmærksomme på at undgå smittespredning blandt personer med øget risiko, som er til stede ved gudstjenester og menighedsaktiviteter m.v.

Folkekirken og andre trossamfund kan fra 18. maj 2020 igen åbne kirker, synagoger, moskeer og lignende samt sognegårde, menighedshuse og andre lokaler for offentligheden. Samtidig gælder forsamlingsforbuddet ikke for folkekirken og trossamfund uden for folkekirken i lokaler, som de råder over. Ved udendørs begravelse og bisættelse gælder et forsamlingsforbud på 200 personer, jf. nedenfor. Forsamlingsforbuddet ved udendørs begravelse gælder, uanset om deltagerne står op eller sidder ned. Forsamlingsforbuddet gælder derimod ikke ved andre udendørs arrangementer, begivenheder aktiviteter og lignende, hvor deltagerne i det væsentlige sidder ned, og som gennemføres af folkekirken og andre trossamfund efter nærværende retningslinjer. Der må dog i alle tilfælde maksimalt være 500 deltagere, [jf. bekendtgørelse om forbud mod store forsamlinger i forbindelse med håndtering af covid-19](#).

Det giver mulighed for:

- Bøn, andagt (afkortet gudstjeneste, messe, fredagsbøn m.v.), skrifte og personlig refleksion.
- Gudstjenester, messer, fredagsbøn m.v.
- Dåb, konfirmation/firmelse/bar og bat mitzvah, vielse, begravelse, bisættelse og lignende religiøse handlinger.
- Øvrige menighedsaktiviteter i kirker, synagoger, moskeer, sognegårde, menighedshuse og andre lokaler.
- Udendørs religiøse ceremonier og menighedsaktiviteter, hvis deltagerne i det væsentlige sidder ned.

Udendørs aktiviteter, hvor deltagerne ikke sidder ned, skal fortsat overholde forsamlingsforbuddet på 100 personer. Ved begravelse og bisættelse gælder fra 19. august 2020 et særligt forsamlingsforbud således, at der til en udendørs begravelse eller bisættelse eller den del af en begravelse eller bisættelse,

som finder sted udendørs, ikke må forsamles flere end 200 personer på samme sted samtidig – uanset om deltagerne står op eller sidder ned.

Folkekirken og andre trossamfunds aktiviteter i lokaler, som de råder over, skal overholde de gældende krav til lokaler, hvortil offentligheden har adgang, jf. [bekendtgørelse om forbud mod større forsamlinger og mod adgang til og restriktioner for lokaler og lokaliteter i forbindelse med håndtering af covid-19](#), herunder:

1. Der må maksimalt tillades adgang for 1 besøgende eller deltager pr. 4 kvm gulvareal, hvortil der er offentlig adgang. I lokaler, hvor besøgende eller deltagere i det væsentlige sidder ned eller knæler, må der dog tillades adgang for 1 besøgende eller deltager pr. 2 kvm gulvareal. Er gulvarealet under 4 kvm, må der tillades adgang for 1 besøgende eller deltager. Gulvarealet i opgøres væg til væg uanset inventar m.v. Forkynderen samt evt. personale (og frivillige), som medvirker ved en gudstjeneste, messe, fredagsbøn m.v., ved en religiøs handling eller ved en menighedsaktivitet, tælles ikke med i opgørelsen.
2. Lokalerne skal så vidt muligt indrettes på en sådan måde, at smittefare minimeres, herunder ved at gøre det muligt for deltagere, besøgende, ansatte og frivillige at holde afstand til hinanden.
3. Der skal i eller ved lokalerne opsættes informationsmateriale om, at personer, der har symptomer på Coronavirussygdom 2019 (COVID-19), bør isolere sig i hjemmet, og om god hygiejne og hensigtsmæssig adfærd i det offentlige rum. Informationsmaterialet offentliggøres af Sundhedsstyrelsen.
4. Det skal sikres, at alle ansatte, frivillige og besøgende overholder Sundhedsstyrelsens anbefalinger om god hygiejne og hensigtsmæssig adfærd. Anbefalingerne offentliggøres af Sundhedsstyrelsen.
5. Der skal så vidt muligt være vand og flydende sæbe eller alkoholbaseret (70-85%) hånddesinfektionsmiddel tilgængeligt for deltagere og besøgende.
6. Ansatte og andre personer, der er tilknyttet lokalerne, skal bruge handsker ved udlevering af ikke-emballerede fødevarer, hvis fødevarerne berøres med hænderne.

Desuden bør sundhedsmyndighedernes generelle anbefalinger om forebyggelse af smittespredning iagttages:

- Det bør sikres, at der er mindst 1 meter mellem personer. I situationer, hvor der kan være øget risiko for dråbesmitte, eller hvor et forsigtighedsprincip tilsiger et særligt hensyn, bør der dog være mindst 2 meters afstand mellem personer. Det gælder f.eks. ved gudstjeneste, hvor der bør sikres 2 meters afstand mellem kirkegængere, hvis der synges, mens 1 meter er tilstrækkeligt, hvis sang undlades. Tilsvarende gælder i mødet med personer med øget risiko.
- Adfærdsregulerende indretning og tiltag (nudging) samt praktiske foranstaltninger i det offentlige rum bør overvejes for at understøtte, at der holdes afstand f.eks. med ruminddeling og afstandstape.
- Lokalerne indrettes, så det er muligt at holde den anbefalede afstand, f.eks. ved at reducere antallet af stole eller tilgængelige kirkebænke. Tilsvarende bør man være opmærksom på afstandskravene ved ankomst og afslutning. Ved større antal samtidige gæster m.v. bør der udpeges personer med ansvar for at sikre overholdelse af afstandskrav.
- Afstanden vurderes 'fra næsetip til næsetip', således at der f.eks. ved siddende indretning skal måles fra midten af stolesæder, ikke fra armlæn til armlæn. I mange situationer kan det være lettere at sikre afstandskrav ved siddende indretning. Ved regulering af stående, knælende og gående personer kan afstand markeres på væg, bord, gulv eller lignende. Personer, der til dagligt er i tæt kontakt, som f.eks. medlemmer af den samme husstand, kan sidde med normal afstand til hinanden.
- Håndhygiejne anbefales f.eks. ved ankomst til og fra lokalerne, mellem forskellige opgaver og aktiviteter, før spisning m.v. Der bør ikke være fælles håndklæder, sæbestykker m.v. på toiletter og lign.

- Ved buffetservering, fællesspisning m.v. bør der være særlig fokus på kontaktflader, herunder om der med fordel kan anvendes personlige redskaber, engangsredskaber eller portionsskåle ved selvservering.

Sundhedsmyndighedernes generelle anbefalinger om forebyggelse af smittespredning kan findes [her](#).

Arbejdstilsynet vejleder endvidere arbejdspladserne. Arbejdstilsynets informationsmateriale kan findes [her](#).

Danske myndigheder har på www.coronasmitte.dk samlet information om coronasmitte/COVID-19.

Derudover bør nedenstående hensyn følges med henblik på at mindske risikoen for smittespredning og samtidig skabe tryghed for deltagere, besøgende, ansatte og frivillige.

Retningslinjerne for en ansvarlig genåbning af folkekirken og andre trossamfund er dynamiske og tilpasses løbende situationen.

Det er et lokalt ansvar at sikre, at genåbningen i praksis kan ske efter retningslinjerne og med overholdelse af sundhedsmyndighedernes krav og anbefalinger. Arbejdsgiverne opfordres til inddragelse af medarbejderne i planlægning af de konkrete tiltag. Arbejdsgiverne skal som led i samarbejde om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen inddrage medarbejdere i planlægningen af konkrete tiltag med betydning herfor. Hvor der findes en arbejdsmiljøorganisation på institutionen, skal det ske med inddragelse af denne.

Det er vigtigt, at der er tilstrækkelig bemanning til stede i form af ansatte eller frivillige, så man på betryggende vis kan gennemføre aktiviteterne og vejlede og hjælpe de forsamlede med at efterleve de sundhedsmæssige retningslinjer. Det er desuden vigtigt, at der er tilstrækkelig tid og bemanning (ansatte eller frivillige) til, at der kan foretages en grundig udluftning og rengøring af lokalerne mellem de planlagte aktiviteter. Almindelig rengøring er i de fleste tilfælde tilstrækkelig, men kan suppleres med desinfektion ud fra et forsigtighedsprincip. Frekvens af rengøring bør tilpasses aktiviteten, men hyppig og gentagen rengøring af kontaktflader som dørhåndtag, gelændere m.v. er særlig vigtigt og i særdeleshed i lokaler og situationer med mange besøgende og/eller mange berøringer. Herudover bør der være særlig opmærksomhed på rengøring af toilet- og vaskefaciliteter.

Nadver og andre religiøse spise- og drikkeritualer

I den udstrækning indtagelse af spise og drikke som led i gudstjenesten, messen, fredagsbønnen eller den religiøse handling anses for påkrævet, bør man nøje overveje, hvordan det kan gennemføres sundhedsmæssigt forsvarligt. Der må ikke anvendes fælles drikkebæger, ligesom der skal bruges handsker, hvis der udleveres ikke-emballerede fødevarer, der berøres med hænderne. Man kan f.eks. overveje,

- om man, alt efter trossamfundets traditioner, vil opfordre deltagerne til selv at medbringe spise og drikke og evt. glas, service m.m. Det anbefales, at man ved opslag på f.eks. sociale medier og plakater oplyser herom forud for ceremonien;
- om man kan anvende engangsservice;
- hvordan ansatte og frivillige, der medvirker ved uddeling af nadveren eller andre former for spise og drikke, kan minimere smitterisikoen;
- om spise og drikke, der udleveres til deltagerne, alt efter ritualets karakter bør være pakket ind stykvist.

Brug af genstande under gudstjeneste, messe, fredagsbøn m.v.

I folkekirken og andre trossamfund anvendes der i forskellige situationer under gudstjeneste, messe, fredagsbøn og ved religiøse handlinger fysisk håndgribelige genstande. Det kan også ske, at de

deltagende skifter placering i lokalet, f.eks. i forbindelse med læsninger eller andet. Det bør i den forbindelse overvejes:

- om deltagere kan undgå at dele de samme fysiske genstande – f.eks. salmebøger, bedetæpper, vievandskar, bønnebøger, bedesjaler m.v. – men i stedet medbringer deres egne eksemplarer, eller ved at man i perioden med risiko for smittespredning ikke anvender genstanden;
- om genstande, som tilhører trossamfundet, kan erstattes af engangsgenstande (f.eks. kopiark i stedet for salmebøger), eller det kan sikres, at genstandene rengøres forsvarligt. Hvis forsvarlig rengøring ikke er muligt, skal der gå mere end 48 timer mellem hver gang genstandene anvendes;
- hvordan det sikres, at afstandskravene stadig overholdes, hvis deltagerne undervejs skal skifte placering i lokalet, f.eks. i forbindelse med nadver, læsning, skrifte, vielse og lign. Dette kan evt. nævnes i begyndelsen af ceremonien.

Musik og sang

Ved aktiviteter med kraftig udånding, hvor dråber dannes og slynges længere væk fra personen end ved normal tale, f.eks. sang, blæseinstrumenter m.v. gælder der særlige retningslinjer på grund af risikoen for spredning af aerosoler. Ved rituelle ceremonier som gudstjeneste, messe, fredagsbøn og religiøse handlinger m.v. bør der således sikres 2 meters afstand mellem deltagere, hvis der synges, mens 1 meter er tilstrækkeligt, hvis sang undlades. Tilsvarende gælder ved f.eks. korsang og fællessang i forbindelse med øvrige menighedsaktiviteter. Det bør overvejes, om sang ved menighedsaktiviteter helt kan undlades, så længe der er risiko for smittespredning med coronavirus.

Det anbefales derudover, at

- musikere ikke deler instrumenter, og at instrumenterne, hvis de forefindes i bygningen/lokalet, rengøres før og efter anvendelsen i det omfang, det er muligt;
- man har særlig opmærksomhed på om, og hvordan blæseinstrumenter kan anvendes;
- der opsættes fysisk barriere f.eks. plexiglasplade eller anden afskærmning, hvis der ikke kan sikres nødvendig afstand mellem sangere indbyrdes og mellem sangere og musikere.

Personer med øget risiko

Personer, som er smittede eller har symptomer, vil stadig ikke have mulighed for at komme i folkekirken og andre trossamfund efter en genåbning.

Besøgende med øget risiko (se Sundhedsstyrelsens vejledning [her](#)) bør i overensstemmelse med anbefalingerne fra sundhedsmyndighederne overveje, om de deltager fysisk i aktiviteter i folkekirken eller andre trossamfund, eller om de skal søge at deltage på anden måde. Det anbefales, at folkekirken og andre trossamfund fastholder tilbud, f.eks. online eller andre af de iværksatte alternative initiativer, til disse personer.

For ansatte med øget risiko, f.eks. gravide eller ældre, anbefales det, at ledelsen i dialog med den enkelte medarbejder laver en konkret og individuel vurdering med afsæt i Sundhedsstyrelsens vejledninger på området.

Udendørs aktiviteter

Hvis rituelle ceremonier som gudstjeneste, messe, fredagsbøn, religiøse handlinger m.v. (bortset fra begravelser og bisættelser) eller øvrige menighedsaktiviteter afholdes udendørs, gælder forsamlingsforbuddet ikke, hvis deltagerne i det væsentlige sidder ned eller knæler. Hvis deltagerne i det væsentlige står op eller går rundt, skal de til enhver tid gældende regler om den tilladte størrelse af forsamlinger overholdes. Se nedenfor om begravelser og bisættelser.

De generelle anbefalinger fra sundhedsmyndighederne om hygiejne, om at holde behørig afstand og om hensigtsmæssig adfærd i øvrigt bør iagttages. Tilsvarende gælder ovennævnte anbefalinger, hvor det er relevant.

Begravelse og bisættelse

Der gælder forskellige regler afhængigt af, om begravelsen eller bisættelsen finder sted indendørs eller udendørs.

Ved udendørs begravelse og bisættelse og ved den del af en begravelse eller bisættelse, som finder sted udendørs (fx jordfæstelse på en kirkegård i forbindelse med en begravelse og urnenedsættelse), gælder et forsamlingsforbud, der betyder, at der ikke må være flere end 200 personer tilstede samtidig. Forbuddet gælder, uanset om deltagerne sidder, knæler, står op eller går rundt.

Ved indendørs begravelse og bisættelse eller den del af en begravelse eller bisættelse, der foregår indendørs, gælder forsamlingsforbuddet ikke. Ved indendørs begravelse eller bisættelse, der foregår siddende i kirken eller i et trossamfunds lokale, skal kravet om, at der maksimalt må tillades adgang for 1 deltager pr. 2 kvm gulvareal i lokalet overholdes. Derudover skal kravene til indretning, information og mulighed for god hygiejne, som gælder for lokaler, hvor offentligheden har adgang, overholdes, jf. ovenfor.

I folkekirken og nogle andre trossamfund foregår en del af bisættelsen eller begravelsen på kirkegården, når kisten efter ceremonien i kirken eller kapellet enten kører afsted i rustvognen, eller når kisten sænkes ned i gravstedet efterfulgt af jordpåkastelsen. Her kan de personer, der har deltaget i kirken deltage, ligesom andre personer kan slutte sig til følget som en del af begravelsen eller bisættelsen på kirkegården, under forudsætning af, at der i den del af begravelsen eller bisættelsen, der foregår udenfor, ikke forsamles flere end 200 personer på samme sted samtidig. Det gælder også, selv om der har deltaget flere inde i kirken/synagogen/moskeen.

De generelle anbefalinger fra sundhedsmyndighederne om hygiejne, om at holde behørig afstand og om hensigtsmæssig adfærd i øvrigt bør iagttages. Det gælder også udendørs.

Aktiviteter i menigheden udover rituelle ceremonier

Det bør overvejes, om menighedsaktiviteter i folkekirkens og andre trossamfunds lokaler kan afvikles i mindre hold, uanset at arealkravet giver mulighed for flere deltagere.

Det bør desuden overvejes, om sang ved menighedsaktiviteter kan undlades eller minimeres, så længe der er risiko for smittespredning med coronavirus. Hvis der synges, bør der sikres 2 meters afstand mellem deltagerne.

Møder i folkekirkens menighedsråd m.m.

Møder i folkekirkens menighedsråd, provsti- og budgetudvalg og budgetsamråd afholdes som udgangspunkt som fysiske møder med offentlig adgang. Det samme gælder menighedsråd og orienteringsmøder. Offentlighedens adgang til disse møder skal ske under overholdelse af lokalekravene til gulvareal, indretning, information, og mulighed for god hygiejne. Sundhedsmyndighedernes anbefalinger om 1 meters afstand mellem deltagere (2 meters afstand, hvis der synges) og smitteminimerende tiltag samt øvrige anbefalinger fra sundhedsmyndighederne bør også iagttages.

Formanden skal ved tilrettelæggelse af møderne være opmærksom på, at mødelokalet har en størrelse og indretning, så de gældende krav til lokaler, hvortil offentligheden har adgang, overholdes, jf. ovenfor. Formanden skal endvidere sikre, at lokalet bliver rengjort før og efter mødet. Formanden bør også være opmærksom på, om der er medlemmer af rådet eller udvalget med øget risiko, som derfor ikke bør

deltage i et fysisk møde. Er det tilfældet, bør det sikres, at disse medlemmer har mulighed for at deltage i rådets eller udvalgets møde pr. video eller telefon.

Nærmere regler om tilrettelæggelse af møder i folkekirkens menighedsråd m.m. fremgår af bekendtgørelse om mulighed for midlertidig fravigelse af regler om møder i menighedsråd, provsti- og budgetudvalg m.v. samt møder i forbindelse med valg til menighedsråd som led i håndtering af Coronavirussygdom (COVID-19).

Møder i andre trossamfund

Bestyrelsesmøder og generalforsamlinger i andre trossamfund kan holdes, hvis lokalekravene til gulvareal, indretning, information og mulighed for god hygiejne overholdes. Sundhedsmyndighedernes anbefalinger om 1 meters afstand mellem deltagere (2 meters afstand, hvis der synges) og smitteaminerende tiltag samt øvrige anbefalinger fra sundhedsmyndighederne bør også iagttages.

Hvis mødet kan afholdes som et video- eller telefonmøde, kan det være et godt alternativ til det fysiske møde, både for personer med øget risiko og for andre.

Særligt om folkekirkens uddannelsesinstitutioner

- Praktikforløb gennemføres under samme vilkår som genoptagelsen af folkekirkens øvrige aktiviteter.
- Forsamlingsforbuddet gælder ikke for afholdelse af undervisning og eksamen, hvor fysisk fremmøde er nødvendig. Hvilke aktiviteter, der genoptages, besluttet af kirkeministeren efter anmodning fra uddannelsesinstitutionen og offentliggøres på Kirkeministeriets hjemmeside.

Tiltag til beskyttelse af ansatte og frivillige på arbejdspladsen

Når folkekirkens lokaler åbnes, møder folkekirkens ansatte som udgangspunkt på arbejdspladsen igen. Medarbejdere på kirkegårde m.v., der har udendørs arbejde, som ikke indebærer nævneværdig menneskelig kontakt, møder ligeledes fortsat på arbejde.

Det bør lokalt overvejes, om arbejdspladsens procedurer kan omlægges, f.eks. ved fortsat hjemmearbejde, ved forskudt fremmøde, opdeling af medarbejdere i hold m.v. Se i øvrigt nedenstående anbefalinger og vejledninger:

- Indretning af arbejdspladser og tilrettelæggelse af arbejdet i såvel folkekirken som andre trossamfund sker i henhold til sundhedsmyndighedernes retningslinjer og anbefalinger.
- Der gælder de samme arbejdsmiljøregler for arbejde på kontor som for alle andre jobfunktioner. Derfor skal arbejdsgiverne iværksætte foranstaltninger, der kan forebygge risiko for smitte med coronavirus/COVID-19 så effektivt som muligt.
- Der er udarbejdet særligt informationsmateriale om beskyttelse af medarbejdere mod coronasmitte/COVID-19 ved arbejde på kontor: <https://at.dk/corona/coronasmitte-offentlig-kontor/>
- Der er udarbejdet særligt informationsmateriale med henblik på forebyggelse af coronasmitte/COVID-19 på "det grønne område": <https://at.dk/coronasider/coronasmitte-det-groenne-omraade/>
- Der er udarbejdet anbefalinger fra Sundhedsstyrelsen om personer i øget risiko, herunder deres varetagelse af arbejdsfunktioner: <https://www.sst.dk/da/Udgivelser/2020/Haandtering-af-COVID-19-Anbefalinger-til-personer-i-oeget-risiko>.